

Salmonellarahastotyöryhmä, 2.kokous, asialista

Aihe: Talousarvion ulkopuoliset rahastot, Makera, rahaston hallinnointi

Aika: 25.9.2021 klo 9-12

Paikka: valtioneuvoston kokouskeskus, Mariankatu 9, neuvotteluhuone Pullonkaula, Teams

Osanottajat: Minna-Mari Kaila, MMM, pj (paikalla, läsnä)
Kajsa Hakulin, MMM, varapj (paikalla, läsnä)
Juha Keski-Koukkari, MMM, siht. (paikalla, läsnä)
Jyri Inha, VM, jäsen (paikalla, läsnä)
Veli-Pekka Hautamäki, OM, jäsen (paikalla, läsnä)
Valpuri Tarkka, OM, varajäsen (paikalla, etänä)
Saara Meurasalo, MMM, jäsen (paikalla, etänä)
Esko Leinonen, Ruokavirasto (paikalla, etänä)
Virpi Myllykoski, Ruokavirasto, varajäsen (paikalla, etänä)
Jaakko Kohtala, Elintarviketeollisuusliitto ry, jäsen (paikalla, etänä)
Juha Levonen, Elintarviketeollisuusliitto ry, varajäsen (paikalla, läsnä)
Martti Hassila, Elintarviketeollisuusliitto ry, varajäsen (paikalla, etänä)
Henna Paija, Paijan Suomen Teurastamoyrittäjät ry, jäsen (paikalla, etänä)
Kaarin Knuuttila, Suomen Teurastamoyrittäjät ry, varajäsen (paikalla, etänä)
Jonas Laxåback, SLC, jäsen (paikalla, etänä)
Christoffer Ingo, SLC, varajäsen (paikalla, etänä)
Kati Näsärö, Suomen Sikayrittäjät ry, jäsen (paikalla, etänä)
Timo Heikkilä, Suomen Sikayrittäjät ry, varajäsen (paikalla, etänä)
Mari Lukkariniemi, MTK, jäsen (paikalla, läsnä)
Juha Lappalainen, MTK, varajäsen (paikalla, etänä)
Johanna Wallius, MMM, asiantuntija (paikalla, läsnä)
Eveliina Palonen, MMM, asiantuntija (paikalla, läsnä)
Joel Jurkola, MMM, asiantuntija (paikalla, etänä)

1. Kokouksen aloittaminen ja järjestäytyminen

Minna-Mari Kaila kokouksen puheenjohtajana avasi kokouksen klo 9.00.

Todettiin, että kokouksessa käsiteltäviä asioita ovat ainakin talousarvion ulkopuoliset rahastot ja tältä osin vaihtoehdot rahaston sijoittamiselle (Johanna Wallius); Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) nykyinen toimintamalli (Saara Meurasalo) sekä Ruokaviraston esille tuomat käytännön näkökulmat Salmonellarahaston sijoittamisesta Makeran yhteyteen (Esko Leinonen).

2. Talousarvion ulkopuoliset rahastot, vaihtoehdot rahaston sijoittamiselle (Johanna Wallius)

Käytiin **Johanna Walliuksen** ppt-esityksen pohjalta keskustelua erityisesti oikeudellisista kysymyksistä, jotka liittyvät valtiontalouden ulkopuolisen rahaston perustamiseen sekä siitä, olisiko juridi-

sesta näkökulmasta salmonellan torjuntaa varten syytä perustaa oma, muista valtiontalouden ulkopuolisista rahastoista erillinen rahasto vai olisiko perustellumpaa sijoittaa salmonellatapauksien torjuntaa koskeva rahastotoiminta osaksi jo olemassa olevaa valtiontalouden ulkopuolista rahastoa. Tältä osin kyseeseen on valmistelussa katsottu tulevan lähinnä nykyinen maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA), jonka perustamisesta on säädetty laissa maatilatalouden kehittämisrahastosta (657/1966).

Todettiin, että perustuslain 87 §, joka nimenomaisesti käsittelee valtiontalouden ulkopuolisia rahastoja, asettaa perustuslaista johtuvat reunaehdot tällaisen rahaston perustamiselle, joista keskeisinä vaatimuksina nostettiin esiin, että rahasto voidaan perustaa, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää, minkä lisäksi lainkohdan mukaan talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista taikka tällaisen rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.

Jyri Inha: Kannatti ajatusta siitä, että työryhmän työssä tulisi lähteä tarkastelemaan rahaston perustamisen osalta Johanna Walliuksen esityksessäkin esiin tuotuja kahta vaihtoehtoista mallia rahastoratkaisun toteuttamiselle, eli joko kokonaan oman uuden rahaston perustamista salmonellan torjuntaa varten tai vaihtoehtoisesti kyseisen rahaston sijoittamista jo olemassa olevan maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) yhteyteen, jonka perustamisesta on säädetty laissa maatilatalouden kehittämisrahastosta (657/1966).

Katsoi, että päädyttäessä rahaston sijoittamiseen MAKERAn yhteyteen, olisi kuitenkin ennen asiasta lailla säätämistä selvitettävä ja ratkaistava, miten MAKERAan mahdollisesti tulevaisuudessa lakimuutoksen johdosta salmonellavahinkotapauksia varten kerättävät ja toisaalta rahastosta ulospäin korvauksina maksettavat varat eriyttäisiin rahaston muista rahavirroista.

Mari Lukkariniemi: Piti toivottavana, että mikäli asiassa päädyttäisiin ratkaisuun, jossa rahasto sijoitettaisiin MAKERAn yhteyteen, tulisi rahaston varojen hallinnointi järjestää tavalla, joka tekisi rahastoon kerättävien veroluonteisten maksujen keräämisestä ja toisaalta ulospäin maksettavien korvausten maksamisesta sujuvaa ja nopeaa, minkä lisäksi rahaston hallinnon toiminta tulisi edelleen järjestää siten, että se olisi hallittavissa ja myös nopea reagoimaan tarvittaessa.

Todettiin tältä osin **puheenjohtajan** toimesta yleisesti, että edellisessä puheenvuorossa viitattua keskustelua voidaan jatkaa seuraavana asiakohtana Saara Meurasalon MAKERasta pitämän esityksen pohjalta.

3. Makera (Saara Meurasalo)

Käytiin **Saara Meurasalon** ppt-esityksen pohjalta keskustelua maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) nykyisestä toimintamallista ja hallinnointitavasta.

Käytiin **Mari Lukkariniemen** aloitteesta keskustelua siitä, olisiko maatilatalouden kehittämisrahastosta annettua lakia (657/1966) tarpeen muuttaa, jos vuotuista käyttösuunnitelmaa ei olisi, eli jos etukäteen ei olisi määritetty tiettyä rahasummaa, joka rahastolla olisi vuosittain käytettävissä salmonellavahinkotapausten korvaamiseen. Lisäksi käytiin keskustelua siitä, voitaisiinko vaihtoehtoisesti salmonellarahastoon nimenomaisesti osoittaa jokin korvausbudjetti.

Minna-Mari Kaila: Todettiin, että keskeiset muutokset rahaston toimintaan edellyttävät lähtökohteisesti lakimuutosta, eli käytännössä ns. Makera-lain (657/1966) täydentämistä.

Jyri Inha: Toi esiin, että viranomaisnäkökulmasta keskeistä on tarkastella ainakin sitä, miltä tämä maatilatalouden kehittämisrahasto näyttää nyt ilman muutoksia ja vaihtoehtoisesti siinä tilanteessa, että rahaston toiminnasta säätävään lakiin tehtäisiin nyt aiottuja muutoksia.

Tässä yhteydessä keskusteltiin myös siitä, että tarkasteltaessa valtiontalouden ulkopuolisia rahastoja yleensä, ko. rahastojen varat lähtökohtaisesti käytetään vuosittain sen perusteella, mikä rahaston toiminnaksi on kulloinkin kyseessä olevasta rahastosta annetussa laissa säädetty. Tältä osin todettiin, että tällaisen rahaston varojen käyttö lähtökohtaisesti on ja tulee olla tarkasti oikeudellisesti säänneltyä.

Toi esiin, että budjetin ulkopuolisille rahastoille on oltava erityinen funktio sekä reaalin, järkevä tulo- ja menovirta. Maatilatalouden kehittämisrahaston osalta tulovirta on rahastosta annetun lain voimaantulon jälkeen vuosien kuluessa muuttunut kahdella merkittävällä tavalla. Ensinnäkin valtion lainoista saatava tulo on päätynyt ja toisekseen lainakantojen kehityttyä negatiivisesti tulovirta on käytännössä ehtynyt. Makeraan ei enää myöskään tule EU-tuloja, vaan nämä EU:sta tulevat rahaperät menevät nykyisin suoraan valtion talousarvioon.

Toi esiin, että Makeran viimeisimmän tilinpäätöksen tase on tällä hetkellä noin 300 miljoonan euron luokkaa, jos katsotaan Makeran käytettävissä olevia varoja. Toi myös esiin, että nykyisellään Makeran kautta maksettavien avustusten määrä on laskenut merkittävästi vuosien saatossa, tämän hetken tilanteen mukaan avustuksia maksetaan noin 10–30 miljoonaa euroa vuosittain. Muutoksen taustalla voidaan nähdä Makeran rahatalouden huomattava pienentyminen. Katsoi myös, että asiassa on tarkoin harkittava, kuinka perusteltuna nyt aiotun kaltaisen rahastomallin perustamista salmonellavahinkotapauksia varten voidaan pitää.

Minna-Mari Kaila: Toi esiin, että nyt tarkasteltava ratkaisumalli on joka tapauksessa valtiontalouden ulkopuolinen rahasto. Toi esiin, että lainsäädäntöratkaisuna rahastomalliin päädyttäessä on huolehdittava siitä, että rahastolla on riittävät varat ja siten aktiivinen kassavirta. Mahdollisesti perustettavan rahaston vuosittainen käyttösuunnitelma on kuitenkin aina arvio, jota voidaan vuosittain täsmentää. Lisäksi toi esiin, että mikäli salmonellavahinkotapauksia kattamaan perustettava rahasto päätetään perustaa Makeran yhteyteen, on huomioitava, että nykyisellään Makeran toiminta on pelkästään valtion talousarvion siirtojen varassa, eikä sinne tule rahavirtoja muualta.

Johanna Wallius: Keskusteltiin Makeran ohella muista valtion talouden ulkopuolisista rahastoista mahdollisina esimerkkeinä nyt aiotusti perustettavalle rahastolle sekä tällaisten rahastojen rahoitusmalleista ja myös siitä, että kun rahastoon kerääntyy riittävästi varoja, ylijäämä palautetaan takaisin valtion budjettiin.

Jyri Inha: Keskusteltiin siitä, että Makeran vastuu on lakisääteistä, ts. Makeran vastattavaksi kuuluvista avustuksista on säädetty maatilatalouden kehittämisrahastosta annetussa laissa (657/1966), kuitenkin siten, että rahastosta ulospäin lopulta maksettavien avustusten kokonaisuus on määrällisesti harkinnanvarainen. Kulutusmenojen puolella siten ainoastaan takaustappiot ovat menoerä, joka ei ole harkinnanvarainen ja jotka Makera on tilanteesta riippumatta velvollinen maksamaan takausvastuun kohdentuessa Makeraan.

4. Salmonellarahaston sijoittaminen Makeran yhteyteen, käytännön näkökulmia (Esko Leinonen)

Käytiin **Esko Leinosen** alustuksen pohjalta keskustelua käytännön näkökulmista ja vaatimuksista, mikäli salmonellavahinkotapausten torjuntaa varten perustettava rahasto päätettäisiin sijoittaa maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) yhteyteen. Tältä osin todettiin erityisesti, että Ruokaviraston käyttämän tilitoimiston alustavan arvion mukaan rahaston sijoittamiselle Makeran yhteyteen ei ole kirjanpidollista tai muuta laillista estettä.

Esko Leinonen kertoi Makeran tilintarkastajan, BDO:n, katsoneen, että kirjanpitosääntöjen puolesta salmonellarahasto on mahdollinen toteuttaa osana Makeraa. Sääntöihin on kirjattava, mistä tarvittava rahoitus tulee ja perusteltua on, että myös salmonellarahasto hallinnoitaisiin käyttösuunnitelman pohjalta. Ruokaviraston mahdollinen resurssitarve salmonellarahaston tehtäviin riippuu siitä, millaisena salmonellarahasto päätetään toteuttaa. Kirjanpidossa resurssitarpeeseen vaikuttaa, onko toiminta kausittaista vai tasaisesti eri ajanjaksoille jakautuvaa. Salmonellarahaston tarvitsema raportointi on myös syytä pohtia. Salmonellarahaston kirjanpito pystyttäneen eri vaihtoehtoisakin toteuttamaan Makeran kirjanpidon nykyisillä resursseilla.

Oma asiansa on sitten itse korvausjärjestelmän toimeenpano ja sen vaatima resursointi. Se vaatii keskustelua sen pohjalta, millaisena järjestelmä lopulta toteutetaan. Millä tietojärjestelmällä se olisi järkevintä toteuttaa? Vaiko paperipäätöksin?

1990-luvulla käytössä ollut maitokiintiöjärjestelmä oli joltain osin saman tyyppinen kuin nyt suunniteltava salmonellarahasto. Maitokiintiökauppa hoidettiin Makeran kautta ja maitokiintiöiden osastoille ja myynneille oli käyttösuunnitelmassa omat kohtansa.

Jyri Inha: Piti Esko Leinosen alustuksessa esiin nostettuja kysymyksiä rahastoratkaisun kannalta keskeisinä selvitettävänä asioina. Nosti yhtenä valtiovarainministeriön hallinnonalalle kuuluvana kysymyksenä mahdollisesti perustettavan rahaston taloudellisen resurssintarpeen selvittämisen sekä arvioidun henkilöstötarpeen, jota (henkilöstötarve) voidaan oletetusti pitää marginaalisena. Katsoi, että valittavassa lainsäädäntöratkaisussa on selvitettävä vaihtoehdot ja jätti työryhmän pohdittavaksi myös sen, olisiko kokonaisuuden ja rahaston toiminnan läpinäkyvyyden kannalta kokonaan uuden rahaston perustaminen perustellumpi ratkaisu kuin lisätä salmonellavahinkotapausten korvaaminen Makeran tehtäviin.

Martti Hassila: Viitaten Esko Leinosen alustukseen, toi pohdittavaksi kysymyksen siitä, mitä korvausten maksaminen käytännön tasolla vaatii, eli miten se olisi tarkoitus arjessa järjestää. Nosti tarkasteltavaksi kysymykseksi tältä osin erityisesti sen, että pitävätkö alustuksessa esitetyt talousluvut sisällään yksittäisten kuluerien maksatuksen aiheellisuuden arvioivan ja maksatuksen käytännössä hoitavan henkilöstön palkkaukseen tarvittavat rahavarat.

Timo Heikkilä: Korosti työryhmän työn kannalta näyttäytyvän hyvänä, että asiassa vaikutetaan aidosti haettavan ja arvioitavan eri mahdollisuuksia ja lopputulemia. Nosti kuitenkin pohdittavaksi aiotusti perustettavan rahaston hallinnointiin liittyviä kysymyksiä ja erityisesti sen, että korvaukseen oikeuttavan vahinkotapahtuman määrittelyyn olisi rahastosta mahdollisesti aikanaan laadittavassa lainsäädännössä selvästi kiinnitettävä huomiota, viitaten tältä osin ns. aitoon vahinkoon. Piti mahdollisena ajatuksena sitä, että rahaston toiminta yhdistettäisiin vakuutusmalliin, jossa osan vahingosta korvaisi omakustanteinen vakuutus ja että vakuutuskorvauksen ylittävältä osalta vakuuteilla olisi mahdollista hakea korvausta nyt aiotusti perustettavalta valtionalouden ulkopuoliselta rahastolta. Näki tämän vakuutuskytkentäisen rahastomallin etuna sen, että perustettava rahasto voisi perustaa korvauspäätöksensä vakuutusyhtiön laskelmiin.

Mari Lukkariniemi: Korosti keskustelussa, että työryhmänkin työssä yksi keskeinen selvitettävä kysymys on se, mikä taho määrittää rahastoa koskevassa lainsäädännössä vahingon laskemisesta vastuulliseksi tahoksi. Mikäli valittavassa lainsäädäntöratkaisussa päädyttäisiin edellä tarkasteltuun vakuutuskytkentäiseen ns. top-up –malliin, jossa vakuutusyhtiö ensin korvaa tietyn osuuden ja rahasto harkintansa mukaisessa laajuudessa jäljelle jäävän osuuden, nyt perustettavaksi aiottuun valtionalouden ulkopuoliseen salmonellarahastoon ei tarvitsisi perustaa vahinkolaskentaa, vaan vahinkolaskenta voitaisiin perustaa vakuutusyhtiön vahinkolaskijoiden laskelmiin.

Kajsa Hakulin: Piti selkeänä lähtökohtana sitä, että korvaushakemusten käsittely olisi Ruokavirastossa, jossa jo nykyisellään hoidetaan erityyppisiä maksatustehtäviä yksityisille toimijoille laissa säädettyjen edellytysten täytyessä, viitaten erityisesti Ruokaviraston elintarvikeketjulinjaan, joka maksaa korvauksia eläintautilaissa säädettyjen korvaussäännösten perusteella. Katsoi, että Ruokaviraston sisällä esimerkiksi tämä elintarvikeketjulinja voisi käsitellä ja hoitaa salmonellakorvaushakemusten käsittelyn ja maksatukset.

Toi esiin, että laissa tulisi mahdollisimman tarkasti säätää ne perusteet, joiden nojalla voitaisiin tarkkarajaisesti määritellä, milloin rahaston korvausvastuu yksittäistapauksessa tulisi kyseeseen. Piti mahdollisena, että tilanteessa, jossa rahat eivät yksittäistapauksessa riittäisi korvausten maksamiseen, tulisi lisämääräraha ottaa valtion budjetista. Piti kuitenkin mahdollisesti mm. liian monimutkaisena järjestelmää, jossa rahaston toiminta olisi tavalla tai toisella kytketty yksityisten vakuutusyhtiöiden tekemiin korvauspäätöksiin samassa asiassa, esimerkiksi edellä ehdotetuin tavoin siten, että rahasto olisi velvollinen korvaamaan enintään vain sen jäljelle jäävän osan vahinkotapah- tumasta, jota vakuutusyhtiö ei vakuutusehtojen mukaan korvaisi ja että korvausta olisi siis haettava ensin vakuutusyhtiöltä ja vasta sen jälkeen rahastolta. Kertoi MMM:n keskustelleen epävirallisesti vakuutusyhtiöiden kanssa Timo Heikkilän mainitsemasta mahdollisuudesta yhdistää valtion korvaukset vakuutuksiin siten, että valtio korvaisi vain tietyn summan ylittävät vahingot. Vakuutusyhtiöt eivät kuitenkaan olleet kiinnostuneita tällaisesta mallista. Korosti vielä lopuksi tarvetta säätää laissa tarkasti rahastokorvaukseen oikeuttavan vahinkotapahtuman määritelmästä.

Esko Leinonen: Tuki Kajsa Hakulinin näkemystä siitä, että rahastosta ulospäin maksettavista korvauksista tehtävät päätökset ja varsinainen maksatus tulisi lainsäädännössä asettaa Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan hoidettavaksi.

Juha Levonen: Toi esiin, että moninkertaista hallinnointia rahastokorvausten osalta tulisi välttää, minkä vuoksi piti kuitenkin perusteltuna sijoittaa korvauspäätösten tekeminen ja maksatus edellä todetuin tavoin Ruokaviraston elintarvikeketjulinjalle. Nosti esille tarpeen saada korvaukset maksettua riittävän nopeasti. Vakuutusyhtiöt ovat maksaneet ennakkorvauksia.

Jyri Inha: Toi esiin, että haettavassa ratkaisumallissa tulee huomioida, että järjestelmä olisi sellainen, että se toimisi mahdollisimman hyvin myös käytännössä. Kannatti myös edellä puhuneita siinä ajatuksessa, että lainsäädännössä tulisi määritellä mahdollisimman tarkasti rahastoon liittyvät vastuukysymykset ja tässä yhteydessä kuvata rahastomalliin perustuva korvausjärjestelmän kokonaisuus ja sen jalkauttaminen käytäntöön. Kiinnitti myös huomiota tarpeeseen kuvata lainsäädännössä se, missä tilanteissa valtiolle muodostuu peruste korvata salmonellavahinkoa nyt aiotusti perustettavasta rahastosta ja ne laskentaperusteet, joiden mukaisesti määritetään valtion korvausvastuun euromääräinen laajuus kussakin yksittäistapauksessa. Toi esiin, että valtion puolella suhtaudutaan kuitenkin myönteisesti myös yksityisellä puolella esiin tulevaan kiinnostukseen vakuutusten tarjoamiseen rahastomallia täydentävänä turvana yksityisille toimijoille salmonellavahinkotapauksia varten. Ei kuitenkaan lähtökohtaisesti pitänyt ensisijaisena tavoitteena luoda korvausjärjestelmää, jossa rahastokorvauksen edellytyksenä olisi se, että rahastosta korvausta hakeva olisi velvoitettu ottamaan yksityiseltä vakuutusyhtiöltä vakuutuksen ollakseen oikeutettu korvaukseen nyt aiotusti perustettavasta valtion talouden ulkopuolisesta rahastosta, eli ei niinkään kannattanut ns. ”top up” –järjestelmää.

Minna-Mari Kaila: Katsoi, että myös rahastomalliin päädyttyäessä valittavassa lainsäädäntöratkaisussa on lähdeittävä siitä, että myös jatkossa salmonellavahinkotapausten osalta vakuutusyhtiöt määrittävät etukäteen itsenäisesti sen, mitä korvaavat ja millä edellytyksillä.

Jaakko Kohtala: Kannatti lähtökohtaisesti edellä esitettyjä näkemyksiä ja samansuuntaisesti toi esiin, että rahastomallista olisi syytä pyrkiä luomaan sellainen, että se pystyy reagoimaan nopeasti

korvausperusteen aiheuttaviin salmonellavahinkotapauksiin, minkä johdosta piti tärkeänä, että korvauspykälästä laaditaan mahdollisimman selkeitä. Katsoi myös, että tilanteessa, jossa valtio päätyy luomaan rahastomallin, joka ei korvaa vahinkotapahtumaa täysimääräisesti, jättäisi tämä vakuutusyhtiöille mahdollisuuden vakuuttaa jäljelle jäävää riskiä.

Timo Heikkilä: Viittasi edellä esitettyyn pohdintaan siitä, miten tilalliset valitsevat käytännössä ilmenevien salmonellavahinkotapausten saneerauskeinot. Tältä osin käytännössä ongelmaksi on tunnistettu se, että jos tautitapauksia yritetään ensin poistaa ns. halvemmilla keinoilla ja näin ei päästä toivottuun tulokseen, voidaan seurauksena joutua lopulta turvautumaan erittäin kalliisiin vaihtoehtoihin. Toi kuitenkin esiin, että aina ratkaisu ei voi olla se, että salmonellasaneerausta lähdetään tekemään kalleimmalla tavalla.

Johanna Wallius: Piti kannatettavana, että veroluonteisten maksujen keräämiseen keskeisesti toimintansa perustava rahasto loisi perusturvan salmonellavahinkotapauksia varten ja että alan toimijoille jätettäisiin mahdollisuus kattaa jäljelle jäävä riski yksityisten tarjoamien vakuutusten kautta. Katsoi myös, että etukäteen ei välttämättä voida tietää, kuinka kauan vakuutusyhtiöt esimerkiksi ovat kiinnostuneita tarjoamaan tietynlaisia vakuutuksia, mikä voidaan myös nähdä yhtenä perusteena sille, että rahaston toimintaa ei voida sitoa vakuutuksen ottamiseen. Toi myös esiin, että kansallisen sääntelyn lisäksi EU edellyttää, että valtion tuista ja niiden saamiselle asetetuista ehdoista säädetään riittävän tarkasti.

Minna-Mari Kaila: Viittasi siihen, että ei myöskään ole oikein toimivaa keinoa velvoittaa vakuutusyhtiöitä tarjoamaan tietynlaisia vakuutustuotteita.

Kajsa Hakulin: Viittasi siihen, että myös jo nykyisellään valtio voi maksaa alan toimijoille korvauksia etukäteen, jos korvaustarve on ilmeinen.

Jyri Inha: Kiinnitti huomiota yhteiskunnalliseen perustarpeeseen rakentaa nyt aiotuun tavoin korvausjärjestelmä sika-alan salmonellavahinkotapausten torjumista varten. Totesi kuitenkin, että todennäköisesti heti valmistuessaan lainsäädännöllä voimaan saatettava rahastomalli ei välttämättä ole lopullisesti valmis, vaan piti todennäköisenä, että nyt luotava malli on eräänlainen perustilanne, jota voidaan myöhemmin täydentää ja muokata käytännössä havaittujen tarpeiden mukaan. Katsoi myös, että edellä käsitelty ns. ”top up” -vakuutusturva on nyt perustettavaksi aiottuun rahastomalliin nähden vain täydentävää yksityisen alan toimintaa, jolle on lähtökohtaisesti annettava mahdollisuus elää omaa elämäänsä.

Mari Lukkariniemi: Toi näkemyksensä esiin, että korvauksen maksamista rahastosta ei tulisi rahastoa koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa perustaa korvausta hakevan alan toimijan valitsemaan yhtiömuotoon.

Kajsa Hakulin: Totesi, että Lukkariniemen viittaa tilanteeseen, jossa valtio maksaa korvauksia eläintautilain nojalla tautitapausten yhteydessä annettujen määräysten aiheuttamista tuotannonmenetyksistä a-luokan tautien esim. afrikkalaisen sikaruton yhteydessä. Tällöin korvausten maksamisen perusedellytyksenä on, että eläinten omistaja on joko maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain tarkoittama yrittäjä ja hänen toimeentulonsa on merkittävästi vaikeutunut viranomaisien määräysten tai toimenpiteiden seurauksena. Useimmat EU-jäsenvaltiot eivät maksa korvauksia taloudellisista menetyksistä ollenkaan. Suomessa tällaisten korvausten maksaminen on ollut mahdollista tietyissä tapauksissa ja korvausten ehtoja on viimeisessä eläintautilaissa edelleen täsmennetty, jotta korvausten aiheuttamaa riskiä valtion taloudelle voitaisiin hallita. Korosti kuitenkin, että tässä salmonellavahinkotapauksia varten aiotusti perustettavassa rahastomallissa on tarkoituksena kerätä veroluonteisia maksuja, jolloin riskin rajoittamistarvetta ei kuitenkaan edellä esitettyyn nähden vastaavasti ole.

Saara Meurasalo: Totesi, että päädyttäessä sijoittamaan salmonellavahinkotapauksia koskeva eläintautipuoli maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) yhteyteen, olisi tarkoituksena, että tämän ko. eläintautipuolen varat ja toiminta käytännössä toimitus erikseen muuhun Makeran toimintaan nähden. Totesi myös, että todennäköisesti aika hyvin voidaan etukäteen arvioida rahaston vuosittainen maksukertymä alan toimijoilta. Totesi, että Ruokaviraston korvausprosessi yksittäistapauksissa on mitä todennäköisimmin mahdollista mitoittaa ajalliselta kestoltaan kohtuulliseksi. Piti mahdollisena suunnitella ja jaotella korvauskäsittelijöiden työtä esimerkiksi tiettyyn rahasummaan perustuen, jolloin enemmän resursseja voitaisiin kohdistaa vaativampiin ja myös taloudellisesti merkittävämpiin korvaushakemuksiin.

Timo Heikkilä: Toi esiin, että valtion mukaantulo salmonellavahinkotapausten korvaamiseen rahastomallin kautta antaisi alan toimijoille perusturvan, joka puolestaan todennäköisesti tekisi paremmin myös yksityisille vakuutusyhtiöille mahdolliseksi tarjota valtion tarjoamaan turvaan nähden vakuutuksia jäännösriskille, kun tällä hetkellä käytännössä vakuutusyhtiöt eivät ole ilmeisestikään pitäneet taloudellisesti kannattavana tai mahdollisena tarjota vakuutuksia salmonellavahinkotapauksia varten. Nosti esiin tarkasteltavaksi kysymyksen siitä, että tilanteessa, jossa valtion tarkoitus on tukea rahastoa, tullee noudatettavaksi myös EU:n valtioneuvoston päätökset rahaston maksamien korvausten osalta.

Johanna Wallius: Viittasi siihen, että rahastomallin osalta valittavan lainsäädäntöratkaisun tulee olla valtioneuvoston päätösten mukaan yhteensopiva, mikä edellyttää käytännössä myös sitä, että päädyttäessä salmonellavahinkotapauksia varten perustettavaan rahastomalliin, tulisi tämä järjestelmä muiden vastaavien tapaan notifioida komissiolle ja saada komission hyväksyvät päätökset asiasta. Viitaten edellä käytyyn keskusteluun valtion maksamien taloudellisten vahinkojen korvausrajoituksista, toi esiin, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla edellytyksenä korvausten maksamiselle on ollut hyvin kauan yrittäjän toimeentulon merkittävä vaarantuminen kuitenkin siten, että myös osakeyhtiömuotoiset yritykset voivat tälläkin hetkellä saada korvauksia, jos niiden on korvauskäytännössä katsottu täyttäneen lainsäädäntöperusteisesti asetetut yrittäjän määritelmää koskevat vaatimukset. Viittasi lopuksi yleisesti tehtyyn tämänhetkiseen arvioon, jonka mukaan EU-lainsäädäntö ei mitään todennäköisimmin muodosta estettä rahastolle ja korvausten maksamiselle nyt tarkastelluissa salmonellavahinkotapauksissa.

Mari Lukkariniemi: Painotti vielä tarvetta sisällyttää myös kaikki osakeyhtiömuotoiset toimijat salmonellavahinkotapauksia varten nyt aiotusti perustettavan rahastomallin korvaussensajien piiriin.

Kajsa Hakulin: Viitaten edelliseen puheenvuoroon yhtiömuotovaatimuksista korvausten maksamisen perusteena nykyisellään MMM:n hallinnonalan osalta tältä osin keskeisessä voimassa olevassa lainsäädännössä, toi esiin, että eläintautitilaisissa ei ole kyse yhtiömuodosta vaan siitä, minkälainen osakeyhtiö on kyseessä, eli onko yrittäjällä riittävästi osakkeita täyttääkseen MYEL/YEL kriteerit yrittäjän määritelmälle.

Jyri Inha: Toi esiin, että lähtökohtaisesti valtionhallinnossa on arvioitu, että rahastosta maksettaville korvauksille tulisi olla vahingonkorvausoikeudellinen tausta, mikä tullee tarkemmin arviotavaksi, kun lainsäädäntötyö kehittyy. Käytiin myös keskustelua rahaston varojen hallinnoinnista sekä maksatusten ajallisesta kestosta ja piti tältä osin todennäköisenä, että nämä käytännön tekniset kysymykset saadaan ratkaistua eri osapuolia tyydyttävällä tavalla.

Minna-Mari Kaila: Viittasi käydyin keskustelun pohjalta olevan ilmeistä, että rahastomallin osalta valittavan lainsäädäntöratkaisun osalta on tunnistettavissa valmiita malleja sekä asioita, jotka vielä matkan varrella on pystyttävä ratkaisemaan.

5. Yleiskeskustelua rahaston sijoittamisesta ja hallinnoinnista

Kajsa Hakulin: Toi esiin, että EU:n jäsenvaltioista on löydettävissä ns. ennakkotapauksia nyt aiotusti perustettavan rahaston kanssa vastaavankaltaisista rahastoista, mikä antaa mahdollisuuden selvittää, millä reunaehdoilla tämäntyyppisiä rahastoja on voitu pitää EU-tasolla hyväksyttävänä.

Johanna Wallius: Viittasi siihen, että CAP-strategiasuunnitelmaan sisältyvä riskinhallintapykälä on täsmentynyt siltä osin, minkälaisiin tukijärjestelmiin tukea voidaan myöntää.

Jyri Inha: Totesi, että EU:n piiristä on saatavissa viitteitä siitä, että jos valtion korvausjärjestelmä vastaa piilevään riskiin jättäen samalla tilaa kuitenkin tilaa vakuutusliiketoiminnalle, niin tällaiselle järjestelmälle on ollut todennäköisempää saada EU:n hyväksyntä.

Mari Lukkariniemi: Totesi, että Jyri Inhan viittaama myös yksityiselle vakuuttamistoiminnalle tilaa jättävä valtion korvausjärjestelmä voisi olla hyvä ratkaisu, kun haetaan nopeasti reagoivia toimintatapoja.

Minna-Mari Kaila: Viittasi siihen, että tukijärjestelmä tuo tietyn perusturvan, mutta piti mahdollisena, että järjestelmä ei aina toimi odotetulla tavalla, kun riskit kohdentuvat.

6. Muut asiat

Keskusteltiin siitä, onko työryhmän työlle tarpeen kalenteroida lisää kokouksia. Todettiin, että seuraava kokous järjestetään 10.10.2023, jolloin käydään keskustelua mm. Luonnonvarakeskuksen rahastoon kerättävistä maksuista laatimasta selvityksestä.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.30